

E3G

POLICY BRIEFING

LUTY 2023

FINANSOWANIE TRANSFORMACJI W EUROPIE ŚRODKOWEJ I WSCHODNIEJ INWESTYCJAW PRZYSZŁOŚĆ CZECH I POLSKI

DAVID NEMECEK, JUREI YADA, TSVETELINA KUZMANOVA

Przejęcie do neutralności klimatycznej stanowi ekologiczną, społeczną, polityczną i gospodarczą szansę dla krajów Europy Środkowej i Wschodniej (CEE). Oferuje ona możliwość stawienia czoła licznym kryzysom i zdobycia konkurencyjnej pozycji w gospodarce światowej. Niniejszy briefing pokazuje, w jaki sposób Czechy i Polska mogą wykorzystać okres przejściowy na swoją korzyść - w tym podwyższyć PKB. Badamy również, dlaczego przemiany w regionie przebiegają jak dotąd powoli.

Czechy i Polska są znaczącymi graczami politycznymi i mają potencjał do rozwijania działań, które wspierałyby zieloną gospodarkę. Te dwie potęgi przemysłowe mogą być strategicznymi partnerami i liderami nie tylko w regionie, ale również w całej Unii Europejskiej. W tym celu muszą one tworzyć politykę i generować przepływy finansowe w celu realizowania transformacji klimatycznej. Szacowana luka inwestycyjna wynosi 168 mld euro w Czechach i 380 mld euro w Polsce do roku 2050.^{1,2}

Chociaż transformacja oferuje wiele korzyści, kraje te napotykają kilka barier. Należą do nich: brak wsparcia publicznego i politycznego, niewystarczające wytyczne polityczne, nieoptymalne wykorzystanie środków publicznych, słabo rozwinięte rynki kapitałowe oraz niedobór wykwalifikowanej siły roboczej. Czechy i Polska powinny zbadać możliwości sprostania tej przemianie. Pozwoli to zminimalizować ryzyko, budować synergie oraz atrakcyjny rynek regionalny dla zielonych inwestycji.

¹ McKinsey & Company, 2020, **Ścieżki do dekarbonizacji Republiki Czeskiej**

² McKinsey & Company, 2020, **Polska neutralna węglowo 2050: Przekształcenie wyzwania w okazję**

E3G

Kluczowe zalecenia

Budowanie wsparcia publicznego i politycznego

- > Rządy Czech i Polski powinny budować i komunikować pozytywny przekaz dotyczący transformacji, który uwzględniłby potrzeby wszystkich interesariuszy.

Zapewnienie ukierunkowanych wytycznych politycznych i pomocy technicznej

- > Rządy Czech i Polski powinny stworzyć kompleksowy zbiór wytycznych i strategii dostosowanych do okresu przejściowego, aby poprowadzić gospodarkę na ścieżce transformacji. Obejmuje to sektorowe ścieżki przejścia do neutralności klimatycznej oraz pomoc techniczną, zwłaszcza dla MŚP.

Maksymalizacja wpływu inwestycji publicznych

- > Banki rozwoju i fundusze państwowe w Czechach i w Polsce powinny dostosować finansowanie i ocenę projektów do taksonomii UE, Dyrektywy o sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (CSRD) oraz Dyrektywy w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (CSDD). Należy zaoferować mieszane mechanizmy finansowe w celu finansowania projektów ukierunkowanych na transformację, które nie będą rentowne dla banków ani rynków.
- > Czeskie i polskie organy regulacji i nadzoru finansowego powinny zwiększyć dostosowane do Porozumienia paryskiego wymogi kapitałowe i testy warunków skrajnych w zakresie wpływu zmian klimatycznych w celu motywowania prywatnych inwestycji w transformację. Czechy powinny pójść w ślady Polski i dołączyć do Sieci na rzecz ekologizacji systemu finansowego (NGFS).

Rozwój rynków kapitałowych

- > Czeskie władze finansowe powinny opracować i wdrożyć strategię rozwoju rynków kapitałowych, która będzie zgodna z procesem transformacji i inkluzywna dla MŚP, wzorując się na swoich polskich odpowiednikach.
- > Czeskie Ministerstwo Finansów powinno rozważyć emisję zielonych lub powiązanych ze zrównoważonym rozwojem obligacji, aby zainwestować w transformację i wysłać jasny sygnał rynkowy.

Wspieranie inwestycji w umiejętności

- > Administracja publiczna na poziomie krajowym i regionalnym w obu krajach powinna inwestować w wewnętrzne zdolności do przeprowadzenia przejścia

E3G

---

do neutralności klimatycznej. Przedsiębiorstwa powinny inwestować w podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie umiejętności w celu zwiększenia wartości dodanej i innowacyjności dla przyszłej zielonej gospodarki.

- > Rządy i przedsiębiorstwa w Czechach i Polsce powinny aktywnie inwestować w sprawiedliwą transformację, oferując pracownikom negatywnie dotkniętym dekarbonizacją możliwości przekwalifikowania.

Finansowanie transformacji klimatycznej może przynieść wiele korzyści dla Czech i Polski

Wykorzystanie szansy na zielony biznes

Okres przejściowy jest dla czeskich i polskich przedsiębiorstw oraz inwestorów kluczową szansą na zwiększenie odporności. Oba kraje mają duży potencjał jako producenci dla przyszłej zielonej gospodarki, mimo że w przeszłości opierały się na przemyśle wysokoemisyjnym.³ Inwestowanie w transformację jest okazją do znalezienia sposobów na uniknięcie pułapki paliw kopalnych poprzez identyfikację i inwestowanie w atrakcyjne rozwiązania ekologiczne.⁴ Otworzy to dla Czech i Polski możliwości większej konkurencyjności w gospodarce światowej, co do tej pory z trudem udawało im się osiągnąć.

Przedsiębiorstwa mogą skorzystać z obfitości funduszy unijnych, aby zmniejszyć ryzyko i koszty rozwoju zielonych projektów i inwestycji. Jest to szczególnie aktualne, ponieważ Komisja Europejska ogłosiła niedawno plany "złagodzenia przepisów dotyczących pomocy państwa i wpompowania środków pieniężnych w strategiczne przedsiębiorstwa przyjazne dla klimatu". Jest to reakcja na amerykańską Ustawę o obniżeniu inflacji (IRA) i związany z nią pakiet dotacji ekologicznych, który faworyzuje amerykańskie przedsiębiorstwa kosztem ich zagranicznych odpowiedników.⁵

Inwestycje przejściowe w morską energię wiatrową, pompy ciepła, pojazdy elektryczne i wodorowe oraz zelektryfikowany sprzęt rolniczy mogą zwiększyć PKB Polski nawet o 2% rocznie.⁶ Przejście na gospodarkę ekologiczną w Czechach zwiększyłoby PKB kraju o 0,3-2,2% do 2030 r. i jeszcze bardziej do 2050 r.⁷

---

³ Mealy & Teytelboym, 2018, **Złożoność ekonomiczna i gospodarka ekologiczna**

⁴ E3G, 2022, **Jak poruszać się w nowym świecie bezpieczeństwa energetycznego**

⁵ Fleming, Foy & Martin, 2023, **Zielone propozycje UE konkurencją dla amerykańskiego rozrzutu dotacji**

⁶ McKinsey and Company, 2020, **Polska neutralna węglowo 2050: Przekształcenie wyzwania w okazję**

⁷ Charles University, Cambridge Econometrics & Ministry of Environment, 2022, **SEEPIA**

E3G

Szczególne korzyści odniosłyby kluczowe sektory, takie jak odnawialne źródła energii i budownictwo. Platforma progresywnych przedsiębiorstw i społeczeństwa obywatelskiego pod nazwą Czeska Druga Transformacja Gospodarcza podjęła inicjatywy mające na celu zapoczątkowanie niezbędnej nowej transformacji czeskiej gospodarki. Takie działania mogą odegrać dużą rolę w koordynowaniu planowania przejścia na poziom zerowy netto i jego realizacji w całej gospodarce.

Zwiększanie bezpieczeństwa

Inwestowanie w transformację klimatyczną może znacznie zwiększyć bezpieczeństwo Czech i Polski, a także reszty regionu CEE.

Inwazja Rosji na Ukrainę ujawniła, jak bardzo zagrożone jest bezpieczeństwo energetyczne Europy ze względu na zależność od importu rosyjskiego gazu, zwłaszcza w regionie CEE. Przerwy w dostawach i gwałtownie rosnące ceny gazu groziły poważnymi zakłóceniami w gospodarce i społeczeństwie.⁸ Czechy są jednym z krajów UE najbardziej narażonych na wstrząsy na rynku gazu, któremu grozi potencjalny spadek PKB o 3,5-5,5%, podczas gdy Polsce grozi spadek o 1-2,5%.⁹ Finansowanie potencjału energii odnawialnej i rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej może zmniejszyć ryzyko związane z importem paliw kopalnych. Środki te stanowią trzon pakietu REPowerEU. Istnieje znaczny potencjał zmniejszenia zapotrzebowania na energię; na przykład w Polsce sam sektor produkcyjny odpowiadał za 14% krajowego zużycia energii elektrycznej w 2019 r.¹⁰

Inwestowanie w środki adaptacyjne i czyste rozwiązania dostosowane do adaptacji umożliwi również wzmocnienie odporności obu gospodarek na fizyczne skutki zmian klimatycznych. Na terytorium Czech i Polski występuje presja związana z chronicznym ryzykiem fizycznym i katastrofami naturalnymi, a także znaczna luka ubezpieczeniowa w przypadku powodzi w Polsce.¹¹ Częstsze i bardziej intensywne susze i powodzie mogą prowadzić do szkód w infrastrukturze lub problemów w rolnictwie, a tym samym do zwiększonej presji na koszty branży ubezpieczeniowej. Z kolei ta presja może się przełożyć na niestabilność społeczno-gospodarczą tych krajów. Uwolnienie terminowych inwestycji w celu przejścia do neutralności klimatycznej, w tym inwestycji w

---

⁸ POLITICO, 2022, [Polska i Bułgaria zaczynają życie bez rosyjskiego gazu](#)

⁹ Di Bella et al, 2022, [Gaz ziemny w Europie: Potencjalny wpływ zakłóceń w dostawach](#)

¹⁰ WISE Europa, 2023, [Polska dekarbonizacja sektora przemysłowego: Zrównoważone finanse jako szansa?](#)

¹¹ EIOPA, ostatnia aktualizacja 7 grudnia 2022, [Graficzna prezentacja informacji dotyczących luki w ochronie ubezpieczeniowej w przypadku katastrof naturalnych](#)

E3G

---

rozwiązania adaptacyjne oraz w czystsze, bardziej zróżnicowane źródła energii, pozwoli Czechom i Polsce uniknąć takich scenariuszy.

Dostarczanie korzyści społecznych

Kryzys związany z kosztami utrzymania dotknął mocno najbardziej podatnych obywateli. Inflacja i rosnące rachunki za energię spowodowały wzrost kosztów utrzymania gospodarstw domowych. Ceny gazu gwałtownie rosną (do 90-330 euro za MWh) i nie oczekuje się, aby przez co najmniej kilka lat powróciły do cen sprzed kryzysu. Wynikające z tego poczucie niepokoju, ale także zmniejszona siła nabywcza Polaków i Czechów może prowadzić do obniżenia konsumpcji gospodarstw domowych - na przykład w Czechach o 5%.¹² Do tego dochodzi jeszcze wysoki poziom ubóstwa energetycznego w Czechach i Polsce, wynoszący odpowiednio ponad 14% i 10%.¹³

Poprzez nadanie priorytetu planowaniu transformacji, decydenci mogą odblokować środki finansowe w celu zwiększenia skali efektywności energetycznej i zapewnienia oszczędności energii. Mogą oni również poszerzyć zakres stosowania odnawialnych źródeł energii w celu stworzenia odpornego rynku energetycznego i wykorzystać fundusze UE, takie jak nadchodzący Społeczny Fundusz Klimatyczny.

Przejście to będzie miało niewielki ogólny wpływ na zatrudnienie, ale nastąpią znaczne przesunięcia między sektorami przemysłu. Szacuje się, że zatrudnienie przypisane zielonej transformacji w Czechach wzrośnie o około 1% w całej gospodarce, a znacznie więcej w sektorach kluczowych dla dekarbonizacji, takich jak budownictwo.¹⁴ W Polsce przewiduje się, że łączne zatrudnienie nieznacznie spadnie, ponieważ wysokie zyski w niektórych sektorach są silnie równoważone przez straty w innych. Szczególnie dotknięte zostanie górnictwo węglowe, skoncentrowane w regionach tradycyjnie głęboko związanych z tym sektorem (zwłaszcza Śląsk, patrz wykres 1).¹⁵ Udana transformacja będzie więc zależała od specjalnych środków służących przekwalifikowaniu pracowników w niektórych sektorach.

---

¹² Charles University, Cambridge Econometrics & Ministry of Environment, 2022, [SEEPIA](#)

¹³ Siksnelyte-Butkiene, 2021, **Systematyczny przegląd literatury na temat wskaźników oceny ubóstwa energetycznego: Perspektywa gospodarstw domowych**. Dane z roku 2017/2018; obecnie oczekuje się, że liczby te będą wyższe z powodu późniejszego wpływu COVID, inflacji i kryzysu energetycznego. Zgodnie z definicją ONZ ubóstwa energetycznego: "niemożność pozyskania niezbędnej ilości niezawodnej energii o wysokiej jakości, która jest nie tylko przystępna cenowo, ale również przyjazna dla środowiska i bezpieczna"

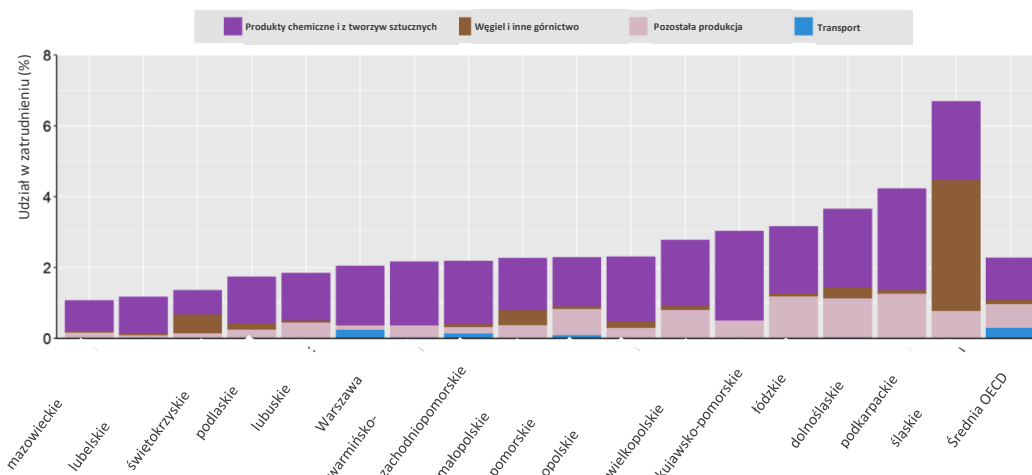
¹⁴ Charles University, Cambridge Econometrics & Ministry of Environment, 2022, [SEEPIA](#)

¹⁵ Komisja Europejska, 2019, **Zatrudnienie i rozwój społeczny w Europie - przegląd kwartalny**

E3G

Źródło: OECD, 2021, **Przegląd regionalny 2021 - Spojrzenie na kraje: Polska**

Wykres 1: Udział zatrudnienia według regionów i sektorów w Polsce (2017)

Zalecenia dotyczące zwiększenia finansowania transformacji w Czechach i Polsce

Należy zmobilizować więcej środków finansowych, aby czerpać korzyści z przejścia do neutralności klimatycznej. Oprócz inwestycji w nowe i zastąpione aktywa w scenariuszu bazowym, wymagane inwestycje szacuje się na 168 miliardów euro w Czechach¹⁶ i 380 miliardów euro w Polsce¹⁷ w latach 2020-2050.

Sektor publiczny i prywatny będzie musiał podjąć maksymalny wysiłek, aby zgromadzić, ukierunkować i wykorzystać takie zasoby. Musi się to odbywać w kontekście wspierającej polityki i otoczenia regulacyjnego. Na niektóre rozwiązania przeznaczono znaczne środki publiczne, a część sektora prywatnego zaczęła inwestować w ekologizację swojej działalności (np. polska energetyka¹⁸). Rządy muszą zrobić jednak więcej, w celu stworzenia warunków niezbędnych do tego, aby inwestycje skutecznie i konsekwentnie przyczyniały się do transformacji klimatycznej w ich krajach.

¹⁶ McKinsey & Company, 2020, **Ścieżki do dekarbonizacji Republiki Czeskiej**

¹⁷ McKinsey and Company, 2020, **Polska neutralna węglowo 2050: Przekształcenie wyzwania w okazję**

¹⁸ POLITICO, 2022, **Zielony zwrot w polskiej energetyce**

E3G

Zalecenie 1: Budowanie wsparcia publicznego i politycznego

Przejście do neutralności klimatycznej i jej finansowanie zależy od szerokiego współdziałania administracji publicznej, przedsiębiorstw, sektora finansowego, społeczeństwa obywatelskiego i ogółu społeczeństwa. Konieczna jest powszechna zgoda co do konieczności i środków transformacji: "nowa umowa społeczna" między rządami a obywatelami. Można to osiągnąć poprzez proaktywne zaangażowanie i komunikację, która uwzględni kontekst każdego z interesariuszy.

Jednak rządy w Czechach i w Polsce nie udzielają wystarczających informacji na ten temat, przez co obywatele obu krajów są raczej sceptyczni i podatni na dezinformację i populistyczną politykę antydekarbonizacyjną. Obywatele są również zaniepokojeni potencjalnym wpływem zmian na ich portfele i dobrobyt.¹⁹ Zwiększa to deficyt polityczny potrzebny do wprowadzenia niezbędnych środków przejściowych w obu krajach. Transformacja jest postrzegana jako kwestia, której brakuje atrakcyjności wyborczej i kapitału wyborczego. W związku z tym często brakuje go w programach politycznych i, co ważniejsze, w działaniach politycznych. Brak jasnego planu stwarza niepewność dla przedsiębiorstw i inwestorów, którą potęguje ogólne poczucie słabego przywództwa rządów Polski i Czech w kwestiach klimatycznych.

Ministerstwa odpowiedzialne za program transformacji w obu krajach powinny:

- > **Budować świadomość społeczną o konieczności przemian.** Powinny zainwestować w strategię komunikacji społecznej, aby przekazać powody i uzasadnienia oraz podkreślić przypadki, w których działania związane z transformacją przyniosły korzyści.
- > **Współpracować z wszystkimi zainteresowanymi stronami, aby rozpowszechnić przesłanie we wszystkich segmentach społeczeństwa i gospodarki.** Na przykład, ministerstwa mogą nawiązać współpracę ze stowarzyszeniami banków, stowarzyszeniami przedsiębiorców i związkami zawodowymi, które mogą pomóc w wyjaśnieniu przekazu swoim członkom.
- > **Zapewnić dwukierunkową komunikację, otwartą na rzeczywistość i potrzeby interesariuszy.** Proces ten będzie informował, w jaki sposób można opracować i wdrożyć politykę i przepisy, aby uzyskać jak najlepsze efekty. W ten sposób można również zbudować kapitał polityczny potrzebny rządowi do opracowania i wdrożenia ścieżek transformacji i finansowania.

---

¹⁹ STEM, 2022, [Czeska \(nie\)transformacja 2022](#)

E3G

Rząd czeski może wykorzystać wnioski z ostatniej oceny wpływu Fit-for-55, aby dać jasny sygnał i zbudować oparty na faktach przekaz o potrzebie transformacji, oczekiwanych ścieżkach i konkretnych krokach, które należy podjąć, aby osiągnąć neutralność klimatyczną.²⁰

Zalecenie 2: Zapewnienie ukierunkowanych wytycznych politycznych i pomocy technicznej

Konsekwentna i spójna polityka jest podstawowym warunkiem powodzenia transformacji. Dodatkowo, dostosowana do potrzeb pomoc techniczna pozwoli przedsiębiorstwom zrealizować kluczowe etapy i cele zgodnie z inicjatywami politycznymi UE mającymi na celu finansowanie transformacji. Dotyczy to również tych inicjatyw, które będą wymagały od firm publikowania planów przejściowych (CSRD i CSDD) w celu lepszego uwzględnienia kwestii klimatu w ich strategiach biznesowych.

Szczególnie ważna jest pomoc techniczna dla MŚP w postaci doradztwa i szkoleń w kwestiach związanych z regulacjami prawnymi, przekształcaniem przedsiębiorstw i zrównoważonym rozwojem. MŚP stanowią rdzeń obu gospodarek, a ponad 95% z nich to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż dziesięciu pracowników.²¹ Potrzebują wsparcia i dobrej komunikacji, przez którą zyskają jasność, i która pozwoli im inwestować w transformujące projekty długoterminowe. Na przykład, Czeski ustawodawca starał się zrównoważyć wcześniejsze błędy w polityce, które pozwoliły kilku firmom na osiągnięcie nadmiernych zysków. W tym procesie nieumyślnie dyskryminował sektor energii słonecznej przez prawie dekadę.²² Chociaż zaszły kluczowe zmiany w przepisach przyniosły ulgę sektorowi, interesariusze twierdzą, że brak spójnych wytycznych politycznych spowodował chaos i zwiększył ryzyko inwestycji w rozwiązania, które nie były pomocne lub wręcz niezgodne z transformacją.

Rządy Czech i Polski mają duży potencjał w zakresie budowania strategicznego i holistycznego podejścia do dekarbonizacji.²³ Solidne dowody mogą wesprzeć kształtowanie polityki i inwestowanie, i zapewnić, że transformacja przebiega zgodnie z rzeczywistymi potrzebami. Obecnie ich inicjatywy²⁴ zbyt często istnieją

---

²⁰ Charles University, Cambridge Econometrics & Ministry of Environment, 2022, [SEEPIA](#)

²¹ Komisja Europejska, 2022, [Przegląd działalności MŚP](#)

²² Energiewende, 2019, [The age of Czech solar power: after years of stagnation, is a rebirth imminent?](#)

²³ Kontekst polskiego przemysłu jest badany przez WiseEuropa, 2022, [Bariery dekarbonizacji dla energochłonnych gałęzi przemysłu w Polsce](#)

²⁴ Należą do nich Krajowe Plany Energetyczne i Klimatyczne, polityka środowiskowa, strategie wodorowe i plany zrównoważonego rozwoju.

E3G

---

w oderwaniu od innych nie uwzględniają problemów przekrojowych i nie przynoszą systemowych rozwiązań.²⁵ W Polsce w niedawno zaktualizowanej polityce energetycznej rządu do roku 2040²⁶ brakuje konkretnych scenariuszy potrzebnych do planowania inwestycji w celu przekształcenia sektora energetycznego. Wobec braku wytycznych rządowych poszczególne firmy, jak np. koncern energetyczny PGE, opracowują własne ścieżki dekarbonizacji.²⁷ W procesie tym brakuje nadrzędnego planu i koordynacji, które pomogłyby zmniejszyć ryzyko blokady węglowej i aktywów osieroconych. W związku z tym istnieje ograniczona możliwość ukierunkowania wydatków publicznych i osiągnięcia efektów ekologicznych i społecznych (co zostało podkreślone w ocenie planów naprawczych krajów²⁸).

Rządy Czech i Polski powinny:

- > **Opracować ścieżki sektorowe z celami opartymi na nauce**, które oferowałyby kompleksowe i wykonalne scenariusze przejściowe, minimalizujące niepewność i ryzyko.²⁹
- > **Współtworzyć i koordynować** je z ekonomistami i ekspertami ds. zrównoważonego rozwoju, sektorem finansowym, przedsiębiorstwami i stowarzyszeniami biznesowymi oraz przekazywać je opinii publicznej.
- > **Zbudować kompleksowy i spójny zbiór strategii sprzyjających transformacji oraz wprowadzić politykę**, która będzie motywować i umożliwiać inwestycje w transformację, takie jak ekologiczne zamówienia publiczne.
- > **Zapewnić przedsiębiorstwom, w szczególności małym i średnim, niezbędnej pomocy technicznej** w celu zintegrowania planów przejściowych na poziomie jednostki, wymaganych przez nadchodzące dyrektywy UE w sprawie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw, podejmowania rozsądnych decyzji strategicznych, przyciągania inwestorów i realizacji zmian w ich modelach biznesowych.
- > **Korzystać z pomocy technicznej Komisji Europejskiej**, np. z Porozumienia Przedsiębiorstw na rzecz Klimatu i Energii.³⁰

---

²⁵ IEA, 2022, [Polska 2022 - Przegląd polityki energetycznej](#)

²⁶ Ministerstwo Klimatu i Środowiska, 2021, [Polityka energetyczna Polski do 2040 roku](#)

²⁷ PGE, 2020, [Strategia 2030](#)

²⁸ Green Recovery Tracker, 2021, Analiza Green Recovery Tracker: [Czechy i Polska](#)

²⁹ Tak zrobiła na przykład Japonia: Ministerstwo Gospodarki, Handlu i Przemysłu, [Japońskie podejście do neutralności węglowej \(PDF\)](#)

³⁰ Komisja Europejska, 2022, [Porozumienie Przedsiębiorstw na rzecz Klimatu i Energii](#)

E3G

Zalecenie 3: Maksymalizacja wpływu inwestycji publicznych

Inwestycje niezbędne do przejścia wymagają silnego współdziałania sektora publicznego i prywatnego. Sektor publiczny może mobilizować inwestycje prywatne w okresie przejściowym za pomocą ukierunkowanych dotacji i mieszanych instrumentów finansowych. Chodzi nie tyle o ilość finansów publicznych, co o to, jak można dostosować ich jakość i wpływ do odzwierciedlania logiki transformacji. Proces ten powinny uzupełniać przemiany w prywatnym sektorze finansowym, stymulowane i kierowane przez Narodowy Bank Czech, Polski Bank Narodowy i Komisję Nadzoru Finansowego.

W Czechach i Polsce istnieją wyraźne luki w podejściu funduszy państwowych, narodowych banków rozwoju i banków centralnych do kwestii zrównoważonego rozwoju i transformacji. Istnieją pewne kluczowe inicjatywy: Narodowy Bank Czech rozpoczął włączanie ryzyka transformacji do swoich testów warunków skrajnych w zakresie wpływu zmian klimatycznych, a polska Komisja Nadzoru Finansowego jest aktywnym członkiem Sieci na rzecz ekologizacji systemu finansowego (NGFS). Jednak ogólnie rzecz biorąc, instytucje finansowe muszą być bardziej proaktywne i strategiczne. Czeski Narodowy Bank Rozwoju jest kluczowy w umożliwianiu dostępu do finansowania projektom i podmiotom często wykluczonym przez rynek (takim jak MŚP i projekty ekologiczne wysokiego ryzyka). Jednak jedyną inicjatywą w zakresie zrównoważonego rozwoju jest plan włączenia taksonomii UE do kryteriów finansowania.³¹ Podobnie Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) wciąż pracuje nad solidniejszym podejściem do kwestii zrównoważonego rozwoju. Instytucje finansowe w obu krajach są dalekie od rozważenia i oceny swoich planów przejścia do neutralności klimatycznej.

Narodowe banki rozwoju i fundusze państwowe powinny:

- > **W pełni zintegrować narzędzia zrównoważonego rozwoju (Taksonomia UE, CSRD/ESRS i CSDD)** do swoich ram oceny i finansowania
- > **Skierować środki na projekty i modele biznesowe związane z transformacją**, zwłaszcza te, które w przeciwnym razie nie byłyby finansowane przez banki i prywatnych inwestorów. Wymagania dotyczące raportowania planów przejścia na poziomie jednostki mogą pomóc w identyfikacji silnych i obiecujących inwestycji transformacyjnych.

Ponadto:

---

³¹ Inicjatywa finansowana z Narodowego Planu Odbudowy; Ministerstwo Przemysłu i Handlu, 2022, **Narodowy Plan Odbudowy** (w języku czeskim)

E3G

-
- > **Finansowanie ze środków publicznych powinno, tam gdzie to możliwe i stosowne, pobudzać współfinansowanie ze środków prywatnych**, aby zmaksymalizować skuteczność finansowania ze środków publicznych. W celu zapewnienia udziału sektora prywatnego instytucje publiczne powinny oferować instrumenty mieszane, takie jak kredyty preferencyjne i gwarancje, a nie pokrywać pełne koszty projektów przejściowych.
  - > **Banki centralne i organy nadzorcze powinny zwiększyć skalę polityki monetarnej i środków stabilności finansowej**, stosując się do wymogów kapitałowych EUNB w ramach filaru 3 oraz rozbudowując testy warunków skrajnych w zakresie wpływu zmian klimatycznych w kwestii ryzyka przejściowego i fizycznego.
  - > **Narodowy Bank Czech powinien dalej rozwijać swoje testy warunków skrajnych związane z klimatem i dołączyć do NGFS**, która koordynuje kluczowe inicjatywy na całym świecie i oferuje wsparcie dla swoich członków.

Zalecenie 4: Rozwój rynków kapitałowych

Za finansowaniem publicznym muszą iść inwestycje prywatne. Udział inwestorów krajowych i międzynarodowych jest niezbędny do pokrycia kosztów przejściowych i zapewnienia długoterminowego zrównoważonego rozwoju. Chociaż mogą być one stymulowane przez ukierunkowane inwestycje publiczne, mogą być również wypierane przez szerokie transfery.³² Wykorzystując dekarbonizację w celu przyciągnięcia inwestorów, Czechy i Polska mogą zdobyć silną pozycję w zielonej gospodarce światowej, zapewniając sobie jednocześnie pozytywny wpływ społeczny i środowiskowy. Rynki kapitałowe stanowią ważne źródło finansowania prywatnego, które nie jest jeszcze wystarczająco rozwinięte w krajach CEE.

Czeskie i polskie systemy finansowe są w przeważającej mierze oparte na bankach, z płytkimi rynkami kapitałowymi. Zarówno czeskie, jak i polskie banki komercyjne odegrały rolę kluczowych katalizatorów transformacji, wprowadzając strategie i produkty ukierunkowane na zrównoważony rozwój, z których wiele było motywowanych przez ich zachodnioeuropejskie banki-matki.³³ Niemniej jednak rynki kapitałowe są szansą na znalezienie dodatkowych środków na transformację, obiecując dywersyfikację źródeł finansowania i zwiększenie zaangażowania inwestorów prywatnych.³⁴

---

³² Schnabel, 2023, **Zacieśnianie polityki monetarnej i zielona transformacja**

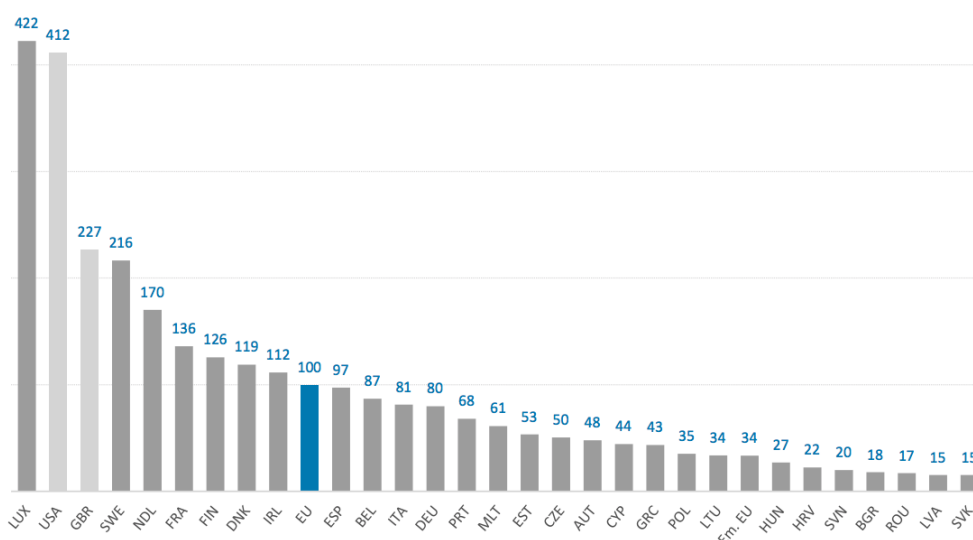
³³ PWC, 2022, **Zielone finanse w Polsce - edycja 2022**

³⁴ EBOR, 2018, **Polska Strategia Krajowa 2018-2023 (PDF)**

E3G

Głębokość czeskiego rynku kapitałowego wynosi 50% średniej UE, podczas gdy polskiego - 35% (patrz wykres 2 poniżej), co pozostawia wysoką koncentrację w sektorze bankowym i zwiększa ryzyko ograniczonego finansowania nierentownych, ale strategicznych projektów przejściowych.³⁵ Narodowy Bank Czech postrzega inicjatywy rozwoju lokalnych rynków kapitałowych, takie jak Unia Rynków Kapitałowych UE (CMU), jako niezgodne z tradycyjną i funkcjonującą bankowością w Czechach.³⁶ Natomiast polskie Ministerstwo Finansów wyemitowało kilka zielonych obligacji i niedawno rozpoczęło opracowywanie strategii rozwoju dostępnych i żywych rynków kapitałowych, sygnalizując wyraźne ambicje.

Źródło: Breen, Bierbaum & Wright, 2022, **Polityka rynków kapitałowych UE**, New Financial

Wykres 2: Głębokość rynków kapitałowych na podstawie aktywności gospodarczej w 27 sektorach, 2018-2021. Wartości są przeliczane na średnią UE = 100

Rynki kapitałowe w Czechach i Polsce powinny być systematycznie rozwijane, aby uwolnić dodatkowe inwestycje krajowe i międzynarodowe. CMU ma na celu umożliwienie bardziej dostępnego notowania, ujawnianie informacji związanych ze zrównoważonym rozwojem za pośrednictwem Europejskiego Pojedynczego Punktu Dostępu,³⁷ lepsze doradztwo finansowe i dostępność danych, wsparcie

³⁵ Breen, Bierbaum & Wright, 2022, **Polityka rynków kapitałowych UE**, New Financial

³⁶ Breen, Bierbaum & Wright, 2022, **Polityka rynków kapitałowych UE**, New Financial

³⁷ Komisja Europejska, 2021, **Projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego europejski pojedynczy punkt dostępu zapewniający scentralizowany dostęp do publicznie dostępnych informacji mających znaczenie dla usług finansowych, rynków kapitałowych i zrównoważonego rozwoju**

E3G

---

dla projektów we wczesnej fazie rozwoju odrzuconych przez banki oraz rozszerzenie odpowiedniej edukacji finansowej.^{38,39} Obok tych celów, strategia rozwoju polskiego rynku kapitałowego będzie zawierała zalecenia dla administracji publicznej i innych interesariuszy w celu stworzenia polskiego ekosystemu produktów i usług zrównoważonego finansowania.⁴⁰

W celu rozwoju rynków kapitałowych:

- > **Czeskie Ministerstwo Finansów i Narodowy Bank Czech powinny opracować krajową strategię rozwoju rynków kapitałowych** dostosowaną do przejścia na neutralność klimatyczną i zapewniającą skuteczny dostęp do finansowania dla mniejszych podmiotów, takich jak MŚP.
- > **Czeskie Ministerstwo Finansów powinno dążyć do emisji państwowych obligacji ekologicznych i związanych ze zrównoważonym rozwojem**, aby sfinansować ambitną transformację i pobudzić popyt na takie projekty i produkty finansowe na rynkach lokalnych.
- > **Polskie Ministerstwo Finansów powinno dalej rozwijać swoją strategię** zgodnie z wizją CMU i EBC dotyczącą zielonych rynków kapitałowych.⁴¹
- > **Praska Giełda Papierów Wartościowych powinna zapewnić spółkom giełdowym wytyczne dotyczące raportowania ESG i planowania transformacji** zgodnie z przepisami UE i normami międzynarodowymi oraz raportować zgodnie ze standardami ESG, aby wspierać lokalne przedsiębiorstwa i inwestorów w raportowaniu i planowaniu transformacji oraz zapewnić im konkurencyjność na rynkach globalnych, lepszą widoczność i dostęp do inwestorów.

Zalecenie 5: Wspieranie inwestycji w umiejętności

Udana transformacja wymaga wykwalifikowanych ekspertów. Będzie to wymagało inwestycji w ogólną wiedzę finansową oraz specjalistyczną wiedzę na temat klimatu i zrównoważonego finansowania, aby obsadzić kluczowe

---

³⁸ Chociaż większość działań powinna być zostać zakończona do końca 2022 roku, realizacja została spowolniona z różnych powodów i ma liczne luki. Ogólne podejście jest krytykowane za brak spójności, która zapewniłaby rozwój rynków kapitałowych dostosowanych do różnych gospodarek członkowskich (Mark Truchet, EUROFI, 2022, [Unia Rynków Kapitałowych: Gdzie jesteście? \(PDF\)](#)).

³⁹ Komisja Europejska, 2020, [Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów - Unia rynków kapitałowych dla ludzi i przedsiębiorstw - nowy plan działania](#)

⁴⁰ Ministerstwo Finansów, 2022, <https://www.gov.pl/web/finance/poland-initiates-work-on-a-roadmap-for-the-development-of-sustainable-finance-in-the-country> Polska inicjuje prace nad mapą drogową rozwoju zrównoważonych finansów w kraju - Ministerstwo Finansów - Serwis Gov.pl (www.gov.pl)

⁴¹ Europejski Bank Centralny, 2021, [W kierunku unii ekologicznych rynków kapitałowych dla Europy](#)

E3G

---

stanowiska zarówno w sektorze prywatnym, jak i publicznym. Obecnie administracja publiczna⁴² i przedsiębiorstwa nie są dobrze przygotowane i borykają się z kurcząca się wykwalifikowaną siłą roboczą,⁴³ co stanowi jedną z głównych przeszkód w transformacji zarówno w Czechach, jak i w Polsce. Zdaniem lokalnych interesariuszy, specjaliści wyszkoleni w zakresie zrównoważonego rozwoju, finansów i biznesu są rozpaczliwie potrzebni do obsługi i skutecznego kierowania ESG i zielonymi rynkami finansowymi. Na przykład niski potencjał administracji publicznej⁴⁴ jest jedną z kluczowych barier we wdrażaniu polityki spójności UE i funduszy strukturalnych. W biznesie MŚP często brakuje odpowiednich możliwości i zasobów.

Instytucje publiczne i przedsiębiorstwa będą więc potrzebowały zachęt i wsparcia, aby przyjąć ideę transformacji. Podczas gdy regulacje prawne zapewnią poczucie pilności, publiczne i prywatne inwestycje w programy budowania potencjału mogą pomóc zinternalizować transformację zarówno pod względem jej konieczności, jak i przede wszystkim przewagi na obecnym globalnym rynku. W różnych społecznościach i segmentach biznesu (zwłaszcza w MŚP) potrzebne są dostosowane do potrzeb, specyficzne dla danego sektora i regionu działania mające na celu szkolenie interesariuszy w zakresie zrozumienia złożonego, wieloaspektowego charakteru projektów ekologicznych i przejściowych. Ostatecznie ta krótkoterminowa inicjatywa zostanie włączona do długoterminowego procesu reformy i aktualizacji programów nauczania, takich jak włączenie zrównoważonych finansów do uniwersyteckich kursów ekonomii i biznesu.

Tym zmianom muszą towarzyszyć działania zapewniające sprawiedliwe przejście, takie jak pomoc pracownikom w przekwalifikowaniu. Na przykład polska spółka węglowa ZE PAK, finansowana z unijnego Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, zaoferowała 2400 górnikom przekwalifikowanie i zatrudnienie w siostrzanej spółce solarnej.^{45,46}

---

⁴² Plaček, M, Ochrana, F, Půček, M, 2016, **Niedobór ładu strategicznego i zarządzania strategicznego w Republice Czeskiej**, *Central European Journal of Public Policy*, vol. 10, DOI: 10.1515/cejpp-2016-0024

⁴³ EBOR, 2021, **Strategia krajowa Republiki Czeskiej 2021-2026**

⁴⁴ Baun, M, Marek, D, 2017, **Granice regionalizacji: Międzyrządowa walka o politykę spójności UE w Czechach**, *Polityka i społeczeństwa Europy Wschodniej: i Kultury*, vol. 31, DOI: 10.1177/0888325417720717

⁴⁵ IEA, 2022, **Umowa społeczna dla przemysłu górniczego**

⁴⁶ Grantham Research Institute on Climate Change and the Environment, 2021, **Od wielkości do ziarnistości: przekładanie ambicji sprawiedliwej transformacji na działania inwestorów**

E3G

Czechy i Polska powinny:

- > **Inwestować w budowanie potencjału i wiedzy fachowej w zakresie zrównoważonego rozwoju, finansów i biznesu**, aby odnieść sukces w przeprowadzaniu transformacji i zbudować silną pozycję w gospodarce światowej.
- > **Inwestować w wewnętrzne możliwości ministerstw** i przyciągać wykwalifikowanych specjalistów, którzy przejmą program przemian, motywując jednocześnie do tego samego procesu na poziomie regionalnym.
- > **Zapewnić koordynację działań odpowiedzialnych ministerstw, agencji państwowych i publicznych instytucji finansowych ze stowarzyszeniami biznesowymi** (zwłaszcza tymi, które zajmują się MŚP), w celu finansowania i współtworzenia programów szkoleniowych specyficznych dla danego sektora i regionu. Tematy powinny obejmować planowanie przejścia, zgodność z przepisami dotyczącymi zrównoważonego finansowania oraz budowanie modeli biznesowych dostosowanych do przejścia. Rządy i przedsiębiorstwa mogą skorzystać ze wsparcia z funduszy pomocy technicznej oferowanych przez Komisję Europejską lub Europejski Bank Inwestycyjny.
- > **Dopilnować, aby odpowiedzialne ministerstwa, władze regionalne i przedsiębiorstwa zajęły się kwestią sprawiedliwego przejścia.**⁴⁷ Inicjatywy powinny być wspierane przez fundusze publiczne motywujące do inwestycji prywatnych, w porozumieniu z funduszami UE, takimi jak Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.

Wniosek

Przejście do neutralności klimatycznej jest najbardziej strategiczną inwestycją finansową, jaka zostanie dokonana w tym stuleciu. Kraje, które wcześniej zareagują, skorzystają z większych długoterminowych obrotów finansowych, większej odporności społecznej i gospodarczej oraz niższych wydatków na adaptację i łagodzenie skutków zmian klimatu. W Europie Środkowo-Wschodniej, kraje, które jako pierwsze zajęły pozycję lidera, mogą wykazać się zdolnością do przewodzenia w dziedzinie klimatu i zbudować silną pozycję w globalnych łańcuchach wartości, wywołując wzajemne oddziaływanie w krajach sąsiednich. Czechy i Polska mogą wykorzystać tę szansę - jeżeli będą działać aktywnie i zdecydowanie.

---

⁴⁷ Szczególnie w regionach Ustecky, Karlovarsky i Moravskoslezsky w Czechach; Śląsku, Małopolsce, Wielkopolsce, Dolnym Śląsku i łódzkim w Polsce.

E3G

Podziękowania

Autorzy pragną podziękować wszystkim organizacjom, które w różny sposób wniosły swój cenny wkład w te badania: BGK, Ambasada Brytyjska w Warszawie, Centre for Transport & Energy, Chance for Buildings, Change for Better, Climate Bonds Initiative, Ministerstwo Środowiska Republiki Czeskiej, Ministerstwo Przemysłu Republiki Czeskiej, Narodowy Bank Rozwoju Republiki Czeskiej, Państwowy Fundusz Ochrony Środowiska Republiki Czeskiej, Frank Bold, Instytut Reform, Instytut Zielonej Gospodarki, Komerční Banka/Société Générale, PGE, Ministerstwo Finansów RP, PZU, Raiffeisenbank, SEB i Veolia Polska. Wyrażone poglądy oraz ewentualne błędy w tym opracowaniu należą do autorów.

Szczególne podziękowania dla kolegów z E3G, którzy przyczynili się do powstania tego opracowania: Kate Levick, Genady Kondarev, Carolina Cecilio, Pierre Garrault, Pietro Cesaro, Daniele Gibney i Julia Kislitsyna.

O E3G

E3G to niezależny think tank zajmujący się zmianami klimatycznymi o globalnym zasięgu. Pracujemy na granicy krajobrazu klimatycznego, pokonując bariery i wprowadzając rozwiązania na rzecz bezpiecznego klimatu. Naszym celem jest przełożenie polityki klimatycznej, ekonomii i polityki na działania.

E3G buduje szerokie koalicje na rzecz bezpiecznego klimatu, ściśle współpracując z partnerami o podobnych poglądach w rządzie, polityce, społeczeństwie obywatelskim, nauce, mediach, fundacjach użyteczności publicznej i innych miejscach, aby wpływać na zmiany.

Więcej informacji można znaleźć na stronie www.e3g.org

Prawa autorskie

Niniejsza publikacja jest objęta licencją Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0. © E3G 2023